

AN DAONÁIREAMH I SCOILEANNA

Pleananna Ceachta Staire

3.1 – Ag scrúdú Ról athraitheach
na mban in Éirinn

DAONÁIREAMH
3 AIBREÁN 2022
www.census.ie

An
Phríomh-Oifig
Staidrimh

Central
Statistics
Office

An Plean

D'fhonn eispéiris na mban in Éirinn sa 20ú haois a fhiosrú, bainfidh na mic léinn úsáid as a dtéacsleabhair agus as acmhainní an daonáirimh atá le fáil ag

<http://www.census.nationalarchives.ie/search/>

chun ról athraitheach na mban i sochaí na hÉireann a scrúdú. Leagfaidh an téacsleabhar an bonn le heolas ar an topaic agus úsáidfear na hacmhainní le haghaidh taighde agus scrúdaithe. Taispeánfar na hacmhainní ar an gclár bán mura bhfuil seomra ríomhaireachta ar fáil don ghrúpa ranga. Is féidir tús a chur le comhrá gairid leis an rang ina n-iarrtar ar scoláirí roinnt mná tábhachtacha i stair na hÉireann a thabhairt chun cuimhne. Ag an bpointe seo, is féidir leis an múinteoir roinnt acmhainní a thaispeáint a léiríonn an iliomad ban a bhí páirteach in Éirí Amach 1916 ag

<https://www.cso.ie/ga/releasesandpublications/ep/p-1916/1916irl/cpr/cwr/>.

D'fhéadfadh na daltaí na hait éagsúla ar an leathanach seo a scrúdú go hachomair, na mná a fhiosrú nó féadfaidh an múinteoir an fhoghlaim a stiúradh dá rogha féin.

Is é an chéad chéim eile den phlean ceachta ná mír ceisteanna agus freagraí a dhéanamh leis an rang ar a thábhachta atá sé taifead a choinneáil ar mhaithe leis an stair. Cabhróidh na ceisteanna seo a leanas leis an gcuid seo den rang a threorú:

- Cén fáth a bhfuil sé tábhachtach don tsochaí taifead a choinneáil?
- Cad is daonáireamh ann?
- Cén fáth a bhfuil sé tábhachtach daonáireamh a dhéanamh? Cad is féidir linn a fhoghlaim uathu?

Tar éis dó úsáid thábhachtach eolais daonáirimh a chur i gcuimhne do na scoláirí, is féidir leis an múinteoir bogadh i dtreo daonáirimh a chruthú leis na scoláirí.

‘Daonáireamh Baile’ a Chruthú

Shílfeá go dtabharfaí deis do na scoláirí an daonáireamh a chruthú ón tús. Is éard a bheadh i gceist leis seo ná formáid smaoinimh-roinne chun deis a thabhairt do na scoláirí go léir foirm an daonáirimh a scrúdú agus na ceisteanna a bheadh oiriúnach dá leagan féin a roghnú.

Is é an chéad tasc ar cheart do dhaltáí a mheas ná – Cad iad na haidhmeanna atá agam? Ba cheart go mbeadh liosta conclúidí le teacht. Is féidir an liosta seo a athrú ag brath ar thuairim ghairmiúil an mhúinteora ar chumas an dalta. Mar sin féin, ba chóir go gcomhlíonfadh an scoláire bunchritéir ar nós freagraí ar na ceisteanna seo a leanas:

- Cad iad na príomhdhifríochtaí a aimsíodh idir mná i dtús an 20ú haois agus mná go luath san 21ú haois sna réimsí seo a leanas: i) Obair, ii) Oideachas, iii) Creideamh, iv) Teaghlach

Ba cheart na haidhmeanna seo a bhaint amach le cabhair ó thaifid ar líne an daonáirimh mar atá le feiceáil sa phictiúr thíos. Ba chóir don mhúinteoir na taifid daonáirimh seo a thaispeáint sa rang do na scoláirí. Moltar raon foirmeacha daonáirimh ó cheantair éagsúla chun forbhreathnú níos fearr a thabhairt ar shaol na mban in Éirinn ag an am seo. Is fearr na taifid a chuardach le dearcadh áitiúil chun tuiscint níos fearr a fháil ar na hathruithe sa phobal áitiúil i.e. Baile an Chollaigh, Droichead na Bandan, Mala mar shamplaí baile. Déanfaidh daltaí taifead ar thorthaí sampla tástála de thaifid.

Surname	Forename	Age	Sex	Relation to head	Religion	Birthplace	Occupation	Literacy	Irish Language	Marital Status
Yelverton	John	51	Male	Head of Family	Roman Catholic	Cork City	Engineer	Read and write	-	Married
Yelverton	Catherine	48	Female	Wife	Roman Catholic	Cork City	-	Cannot read	-	Married
Yelverton	Patrick	18	Male	Son	Roman Catholic	Cork City	Apprentice Boiler Maker	Read and write	-	Single
Yelverton	Agnes	16	Female	Daughter	Roman Catholic	Cork City	Scholar	Read and write	-	Single
Yelverton	Margaret	14	Female	Daughter	Roman Catholic	Cork City	Scholar	Read and write	Irish and English	Single
Healy	Mary	26	Female	Boarder	Roman Catholic	Cork City	-	Read and write	-	Married
O Connell	Bridget	50	Female	Boarder	Roman Catholic	Cork City	-	Cannot read	-	Single

Sa dara tasc, is féidir leis an scoláire ansin daonáireamh 1901/1911 a chur i gcomparáid le daonáireamh níos nua-aimseartha a cruthaíodh sa rang trí scrúdú a dhéanamh ar shaol tuismitheora/caomhnóra nó gaolta. Agus ceisteanna socraithe sa rang, d’fhéadfadh gach dalta agallamh a chur ar bhall baineann dá teaghlach mar thasc obair bhaile. Táthar ag súil go mbeidh an ball muinteartha in ann eolas a sholáthar don dalta faoi shaol a dtuismitheoirí/gcaomhnóirí nuair a bhí sé/sí óg bunaithe ar na haidhmeanna atá luaite thuas, agus ar a saolta féin mar dhaoine fásta in Éirinn i 2021.

Iarrfaidh an tríú tasc ar an scoláire ansin na sonraí a bhailiú agus a chomhordú agus an daonáireamh seo a chur i gcomparáid leo siúd a scrúdaíodh sa rang. Cur chuige comhoibríoch a bheidh anseo i measc na scoláirí agus is féidir leis an múinteoir na torthaí a bhreacadh ar an glár.

Ansin cuirfidh an múinteoir foirm dhaonáirimh nua-aimseartha i láthair an dalta lena scrúdú chun plé a dhéanamh ar nádúr an eolais atá ag teastáil agus chun conclúid a dhéanamh ar shochaí athraitheach na hÉireann (ar fáil ag: https://www.cso.ie/en/media/csoie/census/census2021/Sample_Census_2022_Household_Form_English.pdf)

An chonclúid

Beidh sé mar aidhm ag an dalta an t-athrú ar an athrú sóisialta in Éirinn do mhná a fheiceáil ó thús na 1900idí go dtí na 1960idí agus ansin go dtí an lá atá inniu ann. Beidh sé mar aidhm freisin go ndéanfadh an dalta breithiúnais agus tátail ar na cúiseanna atá leis an athrú sin i sochaí na hÉireann a bhainfidh leis an siollabas.

Scileanna a Úsáideadh

Is é an aidhm atá leis seo ní hamháin go gcuirfí ar daltaí a scileanna taighde a úsáid, ach freisin chun dul i ngleic leis na treoirlínte atá leagtha amach i siollabas an Teastais Shóisearaigh. Is féidir na scileanna seo a leanas a úsáid sa tionscadal seo:

- Bheith uimhriúil agus liteartha
- A bheith cruthaitheach
- Taighde a chur in iúl agus a chur i gcomparáid
- Sonraí a bhailiú agus a bhainistiú
- Ag gabháil d'agallaimh ó bhéal
- Breithiúnais a dhéanamh & mé féin a bhainistiú
- Ag obair le daoine eile

An tionscadal a nascadh leis an Siollabas, Torthaí Foghlama (FOL) & Snáitheanna a bhfuil cuntas orthu i gClár Stair na Sraithe Sóisearaí

Tá baint ag an tionscadal seo le cúrsa an Teastais Shóisearaigh trí roinnt caibidlí.

1. Obair an Staraí
2. Eispéiris Athraitheacha na mBan in Éirinn sa 20ú Aois
3. 1960idí – Deichniúr tábhachtach i Stair na hÉireann

SOL 6: Bíonn meas ag an scoláire ar an gcaoi ar chuir luachanna, creidimh agus traidisiúin éagsúla leis na pobail agus leis an gcultúr ina gcónaíonn sé/sí.

SOL 8: Is mór ag an dalta an oidhreacht áitiúil, náisiúnta agus idirnáisiúnta, tuigean sé an tábhacht a bhaineann leis an ngaol idir imeachtaí san am a chuaigh thart agus imeachtaí reatha agus na fórsaí a spreagann an t-athrú.

SOL 18: Breathnóidh agus luachálann an scoláire teagmhais agus próisis eimpíreacha agus déanann sé conclúidí agus asbhaintí bailí.

SOL 24: Úsáideann an dalta uirlisí teicneolaíochta agus meán digiteach chun foghlaim, cumarsáid a dhéanamh, oibriú agus smaoineamh go comhoibríoch agus go cruthaitheach ar bhealach freagrach agus eiticiúil

Snáithe 1: Nádúr na Staire

Díríonn an snáithe aontaithe seo ar nádúr na staire mar dhisciplín. Leagann an snáithe béim ar na scileanna, na coincheapa, na luachanna agus na dearctha a threoraíonn foghlaim na staire. Cuidíonn sé le mic léinn a fhoirmiú mar staraith. Tá trí ghné idirghaolmhara le snáithe 1:

- Chonaic stairiúil a fhorbairt;
- Oibriú le fianaise;
- An ‘pictiúr mór’ a fháil

Snáitheanna 2 & 3: Stair na hÉireann agus Stair na hEorpa agus an Domhain Níos Mó

Daoine, cultúr agus smaointe a fhiosrú. Baineann an eilimint seo le tionchar smaointe agus creideamh faoi nádúr an riocht daonna, lena n-áirítear:

- creidimh;
- idé-eolaíocht;
- sóisialta;
- smaointe eacnamaíocha agus cultúrtha